
نقش دبیران در تقویت سرمایه‌های روان‌شناختی

دانش‌آموزان

نویسنده:

بتول صادقی نیه

www.ketab.ir

۱۴۰۰

صادقی‌نیه، بتول، ۱۳۴۵-	۱	سرشناسه
نقش دبیران در تقویت سرمایه‌های روان‌شناختی دانش‌آموزان / بتول صادقی‌نیه	۱	عنوان و نام پدیدآور
تهران: نشر بید، ۱۳۹۷.	۱	مشخصات نشر
۸۰ ص: ۱؛ جدول، نمودار.	۱	مشخصات ظاهری
۷- ۹- ۹۵۳۸۱- ۶۲۲- ۹۷۸	۱	شابک
فیبا	۱	وضعیت فهرست‌نویسی
کتابنامه	۱	یادداشت
معلمان -- ایران -- روابط با شاگردان -- جنبه‌های روان‌شناسی -- نمونه پژوهی	۱	موضوع
Teacher-student relationships -- Iran -- Psychological aspects -- Case studies	۱	موضوع
معلمان -- ایران -- اثربخشی -- نمونه پژوهی	۱	موضوع
Teacher effectiveness -- Iran -- Case studies	۱	موضوع
شاگردان دبیرستان -- ایران -- بهداشت روانی -- نمونه پژوهی	۱	موضوع
High school students -- Mental health -- Iran-- Case studies	۱	موضوع
انگیزش در آموزش و پرورش -- ایران -- نمونه پژوهی	۱	موضوع
Motivation in education -- Iran -- Case studies	۱	موضوع
۱۳۹۷ ص ۲۹۱/۴ LB۲۸۳۲/۴	۱	رده‌بندی کنگره
۳۷۱/۱۰۰۹۵۵	۱	رده بندی دیویی
۵۵۴۶۸۱۳	۱	شماره کتابشناسی ملی

انتشارات بید

تهران، میدان انقلاب، خیابان کارگر جنوبی، کوچه مهدی‌زاده،

شماره ۲۷، واحد ۱۲

تلفن: ۰۹۰۲۴۸۶۸۹۵۶ - ۶۶۴۲۹۶۱۵ - ۶۶۴۳۵۶۳۷

نقش دبیران در تقویت سرمایه‌های

روان‌شناختی دانش‌آموزان

نویسنده:

بتول صادقی‌نیه

• چاپ اول: ۱۴۰۰ • شمارگان: ۵۰۰ نسخه • ناشر: بید

شابک: ۷- ۹- ۹۵۳۸۱- ۶۲۲- ۹۷۸

قیمت: ۹۵,۰۰۰ تومان

تمامی حقوق این اثر محفوظ است.

فهرست

مقدمه	۷
فصل ۱: ادبیات و پیشینه	۱۳
۱-۱. مقدمه	۱۳
۲-۱. مبانی نظری	۱۳
۱-۲-۱. سرمایه های روانشناختی	۱۳
۱-۲-۱-۱. خودکارآمدی	۱۹
۲-۱-۲-۱. خوش بینی	۲۲
۳-۱-۲-۱. امید	۲۳
۴-۱-۲-۱. تاب آوری	۲۶
۳-۱. محققان دیگر در این باره چه گفته اند؟	۲۹
۱-۳-۱. پژوهش های داخلی	۲۹
۲-۳-۱. پژوهش های خارجی	۳۰
۴-۱. جمع بندی	۳۲
فصل ۲: روش شناسی	۳۳
۱-۲. روش تحقیق	۳۳
فصل ۳: تجزیه و تحلیل داده	۳۷
۱-۳. مقدمه	۳۷

۳۸	۲-۳ یافته های توصیفی متغیرهای جمعیت شناختی
۳۸	۱-۲-۳ توزیع فراوانی سن دانش آموزان
۳۹	۲-۲-۳ توزیع فراوانی پایه تحصیلی دانش آموزان
۴۰	۳-۲-۳ توزیع فراوانی رشته تحصیلی دانش آموزان پاسخگو
۴۱	۴-۲-۳ توزیع فراوانی میزان تحصیلات پدر دانش آموزان پاسخگو
۴۳	۵-۲-۳ توزیع فراوانی میزان تحصیلات مادر دانش آموزان
۴۴	۶-۲-۳ توزیع فراوانی چندمین فرزند خانواده دانش آموزان
۴۵	۷-۲-۳ توزیع فراوانی سن دبیران
۴۶	۸-۲-۳ توزیع فراوانی سطح تحصیلات دبیران
۴۷	۹-۲-۳ توزیع فراوانی سابقه کار دبیران
۴۸	۱۰-۲-۳ توزیع فراوانی وضعیت تأهل دبیران
۴۹	۱۱-۲-۳ تجزیه و تحلیل توصیفی متغیرهای اصلی
۵۰	۳-۳ یافته های استنباطی مربوط به نمونه دبیران
۵۰	۱-۳-۳ آزمون نرمال بودن توزیع داده ها
۵۱	۲-۳-۳ یافته های استنباطی مربوط به سوال کلی
۵۳	۳-۳-۳ یافته های استنباطی مربوط به سوال از دیدگاه دبیران
۵۶	۴-۳-۳ یافته های استنباطی مربوط به سوال از دیدگاه دانش آموزان
۵۸	۵-۳-۳ یافته های استنباطی مربوط به سوال مقایسه دو دیدگاه
۶۷	فصل ۴: بحث و نتیجه گیری
۶۷	۱-۴ مقدمه
۶۷	۲-۴ خلاصه پژوهش
۶۸	۳-۴ بررسی پرسش های مطرح شده در مقدمه کتاب
۷۲	۴-۴ نتیجه گیری کلی
۷۳	منابع
۷۳	منابع فارسی
۷۶	منابع انگلیسی

مقدمه

یکی از اهداف و وظایف مهم آموزش و پرورش ایجاد زمینه برای رشد همه جانبه فرد و تربیت انسان های سالم، کارآمد و مسئول برای ایفای نقش در زندگی فردی و اجتماعی است. از آنجایی که دانش آموزان به عنوان رکن اساسی نظام آموزشی کشور در دستیابی به نظام اهداف آموزشی نقش و جایگاه ویژه ای دارند. توجه به این قشر از جامعه از لحاظ آموزشی و تربیتی، باروری و شکوفایی هر چه بیشتر نظام آموزشی و تربیتی جامعه را موجب می گردد. با این وجود از کل دانش آموزانی که وارد سیستم آموزش و پرورش می شوند، تعداد کمی از آن ها می توانند استعدادهای خود را شکوفا سازند و در این عرصه موفق گردند. یکی از عوامل مهم و اثر گذار در عملکرد و رشد تحصیلی دانش آموزان عوامل روانشناختی آنان است (شیخلو و همکاران، ۱۳۹۵). از سوی دیگر برخوردار بودن از سرمایه روانشناختی افراد را قادر می سازد تا علاوه بر مقابله در برابر موقعیت های استرس زا، کمتر دچار تنش شده، در برابر مشکلات از توان بالایی برخوردار باشند و به دیدگاه روشنی در مورد خود برسند (روبینز و همکاران، ۱۹۹۸).

در گذشته رویکرد بسیاری از روانشناسان و پژوهشگران رفتار سازمانی بر نقاط ضعف کارکنان و آسیب شناسی رفتارهای آنان به منظور ارائه راهکارهای مناسب برای کاهش نقاط ضعف آنان متمرکز بود و به توانمندیها و جنبه های مثبت رفتار کارکنان توجهی نمی شد، ولی با ظهور نهضت روانشناسی مثبت گرا در دهه ۹۰، این رویکرد به سوی مثبت گرایی و

تاکید بر جنبه‌های مثبت رفتاری تغییر جهت داد و رویکرد رفتار سازمانی مثبت گرا، سرمایه روانشناختی و رهبری مثبت گرا مطرح گردید (علیدادیانی و افراسیابی، ۱۳۹۶). روانشناسان مثبت گرا، بر وجود ویژگی‌های مثبت و رشد توانایی‌های فردی تأکید دارند و جنبه مثبت روانی فرد را در نظر می‌گیرند (بهادری خسرو شاهی و همکاران، ۱۳۹۱). سرمایه روانشناختی یکی از شاخص‌های روانشناسی مثبت‌گرایی می‌باشد که با ویژگی‌هایی از قبیل باور فرد به توانایی‌هایش برای دستیابی به موفقیت، داشتن پشتکار از دنبال کردن اهداف، ایجاد اسناد‌های مثبت درباره‌ی خود و تحمل کردن مشکلات تعریف می‌شود (لوتانز و همکاران، ۲۰۰۴).

سرمایه روانشناختی جنبه‌های مثبت زندگی آدمی را در بر می‌گیرد. و سرمایه انسانی و اجتماعی به آسانی قابل مشاهده و آشکار است و می‌توان آن را به سادگی اندازه‌گیری و کنترل کرد. در حالی که سرمایه روانشناختی بیشتر بالقوه بوده و اندازه‌گیری و توسعه آن دشوار است (سلیگمن، ۲۰۰۰). سرمایه روانشناختی منعکس‌کننده دیدگاه شخصی خود فرد یا همان حس اعتماد فرد به خودش می‌باشد (عبدالرحمن و همکاران، ۱۳۹۲).

سرمایه روانشناختی را می‌توان به عنوان حس یا دیدگاه فرد در مورد توانایی خودش در استفاده موفقیت‌آمیز از سرمایه مالی، انسانی و اجتماعی که با خود دارد تلقی نمود (ونهورن، ۲۰۰۸). سرمایه روانشناختی یک سازه مرکزی متشکل از منابع روانشناختی، شامل خودکارآمدی (اعتماد به نفس، تعهد و انجام تلاش برای موفقیت در کارها، وظایف چالش‌انگیز)، خوش‌بینی (داشتن اسناد مثبت درباره موفقیت در حال و آینده)، امیدواری (پایداری در راه هدف و در صورت لزوم تغییر مسیر رسیدن به هدف برای دستیابی به موفقیت)، تاب‌آوری (پایداری و استواری هنگام بروز سختی‌ها و مشکلات برای حفظ خود) است (ملکی‌فراهانی و جعفری، ۱۳۹۳). یکی از مفاهیم مهم روانشناسی مثبت‌نگر که در سال‌های اخیر که در زمینه پیشرفت افراد مورد توجه جدی قرار گرفته و اخیراً وارد مطالعات آموزشی شده است، مفهوم سرمایه روانشناختی است. سرمایه روانشناختی یک حالت روانشناختی مثبت و یک رویکرد واقع‌گرا و انعطاف‌پذیر نسبت به زندگی و متشکل از چهار سازه امید، خوش‌بینی، تاب‌آوری و خودکارآمدی است و به طور چشم‌گیری با

پیامدهای عملکردی ارتباط دارد. امید، توانایی شخص برای هدف گذاری، تجسم مسیرهای لازم برای رسیدن به هدف ها و داشتن انگیزه لازم در جهت رسیدن به آن هدف ها است. خوش بینی، به اسنادهای علی مثبت اشاره می کند و روشی است که در آن افراد وقایع مثبت و منفی را تبیین می کنند و انتظار نتیجه مثبت دارند. تاب آوری، ظرفیت فرد برای پاسخ دادن و حتی شکوفا شدن در شرایط فشارزای مثبت یا منفی است و خودکارآمدی، به اطمینانی که افراد به توانایی های خود برای انجام یک تکلیف خاص دارند، اشاره می کند، سرمایه روانشناختی با ویژگی هایی از قبیل باور فرد به توانایی هایش برای دستیابی به موفقیت، داشتن پشتکار در دنبال کردن اهداف، ایجاد اسنادهای مثبت درباره خود و تحمل کردن مشکلات مشخص می شود (لوتانز و همکاران، ۲۰۰۷).

برخوردار بودن از سرمایه روانشناختی افراد را قادر می سازد تا علاوه بر مقابله بهتر در برابر موقعیت های استرس زا، کمتر دچار تنش شده و در برابر مشکلات از توان بالایی برخوردار باشند و به دیدگاه روشنی در مورد خود برسند و کمتر تحت تاثیر وقایع روزانه قرار بگیرند، لذا اینگونه افراد دارای سلامت روانشناختی بالاتری نیز هستند. سرمایه روانشناختی، سازه ای ترکیبی و بهم پیوسته است که چهار مولفه ادراکی-شناختی یعنی امید، خوشبینی، خودکارآمدی و تاب آوری را در بر می گیرد. این مولفه ها در یک فرایند تعاملی و ارزشیابانه، به زندگی فرد معنا بخشیده و تلاش فرد برای تغییر موقعیت های فشار زا را تداوم می دهد و او را برای ورود به صحنه ی عمل آماده نموده و مقاومت و سر سختی وی در تحقق اهداف را تضمین می کند (بهادری خسروشاهی و همکاران، ۱۳۹۱). سرمایه روانشناختی، تعهد و مسئولیت مدیریت در قبال جامعه و افراد جامعه به هنگام تصمیم گیری ها و رفتارهای مدیریتی است به طور مثال آن گونه که دوبرین و ایرلند گفته اند مدیران باید در تصمیم گیری های خود نسبت به مسائلی چون آلودگی محیط زیست، تبعیض، فقر، بیکاری و تورم از خود مسئولیت نشان دهند. آنها نباید صرفاً منافع سازمان خود را در نظر گیرند. سازمان به عنوان یک زیر سیستم در قبال جامعه و آثاری که کارکردها و عملکردهای سازمانی بر جامعه و افراد آن باقی می گذارد، مسئولیت دارد (علیدادیانی و افراسیابی، ۱۳۹۶).